9 MAI, 10 MAI...
10 mai 1939. In Piata Palatului din Bucuresti, Carol II dezveleste statuia ecvestra a lui Carol I, unchiul si predecesorul sau pe tronul României. Statuia, maiestuoasa, superba, o armonie de forme robuste, era opera celebrului Mestrovici, sculptorul din Belgrad, care împodobise capitala României cu atâtea opere de arta.
Nu întâmplator regele Carol II voise sa dezveleasca statuia unchiului sau tocmai în ziua de 10 mai. Era zi de sarbatoare, era ziua nationala a României moderne de pâna la 1947. Asa fusese conceputa din primii ani de domnie a lui Carol I si asa intrase în traditie.

10 mai era ziua regelui si a familiei sale sau ziua tuturor românilor? Desigur, mai cu seama la început, ea avea mai accentuat prima acceptiune. Era ziua în care, în 1866, la Bucuresti, în fata Parlamentului, Carol I jura ca va fi credincios legilor tarii, ca va pazi religia românilor, integritatea teritoriului lor si ca va domni ca domn constitutional. Ziua în care îsi exprima devotamentul "fara margini catre noua mea patrie si acel neînvins respect pentru lege, pe care l-am cules în exemplul alor mei. Cetatean azi, mâine, de va fi nevoie, soldat, eu voi împartasi cu d-voastra soarta cea mai buna ca si cea mai rea". (vezisi nr. 1 1976 venirea lui în tara).

Sarbatoarea acestei zile aveasi semnificatia aducerii aminte, având mereu persoana principelui (regelui) si familia sa în centru. Familia regala, pe lânga participarea la defilare, era prezentata la slujba pentru sfintirea zilei la Mitropolie, la masa festiva de la Palat, iar seara iesea în mijlocul bucurestenilor, asista la bataia cu flori de la Sosea si la spectacolul cu focuri de artificii din Cismigiu. Carol I, Ferdinand, dar si Carol II si Mihai I voiau sa fie în aceasta zi cât mai mult vazuti, sa ilustreze apropiere de popor (pentru orice suveran si, prin imitatie, pentru orice om politic în epoca moderna, imaginea publica era esentiala). Deja la prima întâlnire cu oaspetii sai de 10 mai, în 1867, Carol I rostea întâiul sau discurs în limba româna. Pentru a sarbatori aceasta zi se editau marci postale cu aspecte din viata suveranului; marca de un ban (cu juramântul regelui la 1866), de 3 bani (cu calatoriile regelui prin tara în postalion), de 5 bani (primul tun care a tras la Calafat si Vidin), de 10 bani (întâlnirea lui Carol I cu Osman pasa), de 25 bani (trecerea Dunarii de catre armata româna), de 40 bani (intrarea triumfala a lui Carol I la 1878 în Bucuresti). Se instituiau medalii, care erau conferite pe viata, dreptul de a le purta era personal si el nu se putea transmite urmasilor, care aveau însa dreptul de a le pastra, a amintire de familie. Se bateau monede jubiliare, cum erau cele de aur de 100, 50, 20 lei si cele de argint de 1 leu, 5 lei s.a. Fireste, medaliile si monedele aveau chipul suveranului. Pe moneda de 100 lei, din 1906, erau reprezentate, pe lânga chipurile regelui si al reginei, si acelea ale lui Traian, Mircea cel Batrân, Stefan cel Mare, Mihai Viteazul. Erau reprezentate podul de peste Dunare al lui Traian, strajuit de un legionar roman, si podul de peste Dunare dela Cernavoda Podul Carol I si, lânga acesta din urma, un dorobant. Regele intra astfel în cuprinsul istoriei nationale.

10 mai era si ziua în care se aduceau osanale, în care se spuneau vorbe pompoase (într-o cuvântare tinuta la 10 mai, la o serbare din Bucuresti, Carol I era comparat cu... "Fat Frumos, care se urca pe vârful muntelui ca un vultur").

10 mai nu era însa doar ziua regelui si a familiei sale. "Sarbatoarea regelui Carol e si sarbatoarea României! Netrebnic românul care nu-si uita astazi de pasurile lui", cum clama Pompiliu Eliade într-o conferinta tinuta la o serbare populara în 1903, îndemnând locuitorii Bucurestilor sa petreaca, sa uite de necazuri si sa traiasca laolalta cu semenii o clipa de înaltare sufleteasca. Era ziua când, mai ales în marile asezari, se simtea aerul de sarbatoare. La Bucuresti, în Piata Universitatii, era defilarea armatei, a elevilor, studentilor, mestesugarilor si negustorilor, a primarilor si nobililor judetelor tarii, îmbracati în costume populare specifice zonei din care veneau. "Intr-o zi de 10 mai (1891) l-am vazut pe falnicul biruitor al lui Osman Pasa întâia oara... Statea calare în dreptul statuii lui Mihai Viteazul si privea defilarea". Asa îsi amintea Gala Galaction întâlnirea lui cu imaginea suveranului României. O imagine printre coroane aurii, azurii, rosii.

10 mai era ziua în care totul se împodobea. In diferite puncte ale orasului apareau arcuri de triumf, strazile se iluminau mai puternic decât altadata si se "tricolorau", la toate barierele orasului se dadeau prânzuri populare pentru saraci (la Filaret se organiza ospatul veteranilor; în 1906, ospatul a fost prezidat de generalul Manu, ministru de razboi, si la el a participat si principele Ferdinand). Primaria dadea si ea un banchet sub cerul liber, iar seara principele si apoi regele invita la Palat personalitatile tarii (300 de tacâmuri la a doua aniversare, în 1868,

500 în 1873...). Se organiza o Expozitie (în 1906 a fost una nationala, de mare anvergura), cu tot felul de produse ale industriei si agriculturii din toate judetele, dar si cu carti, tablouri, ceramica... Unele produse se vindeau cu pret redus. Altele erau oferite gratuit. In timpul defilarii, "pe un car brutarii fabricau pâinea si o aruncau multimii de jos si de la ferestre", cum scrie C. Bacalbasa.

Nu doar prin atragerea poporului în fel de fel de manifestari, ca sa petreaca, sa se simta bine, 10 mai era o sarbatoare si a altora, nu numai a regelui si a celor care îi stateau aproape. Ci si prin anexarea unor evenimente de referinta istorica, 9 mai 1877, ziua când în Camera deputatilor s-a proclamat independenta de stat a tarii, s-a topit prima data în cea de 10 mai chiar în acel an, 18771. Cu atât mai mult dupa aceea, dupa ce Carol s-a afirmat cu adevarat ca un conducator al poporului sau pe câmpul de bataie (comandant suprem al asediului Plevnei, care a primit sabia lui Osman Pasa, dar si cel care a înfruntat cu curaj si demnitate expansionismul rusesc).

Cele mai spectaculoase serbari de 10 mai au fost cele din 1881, când a fost proclamat regatul, si cele din 1906, la 40 ani de domnie a lui Carol I si la 25 ani de la proclamarea regatului. Despre sarbatorirea acestor zile s-au tesut povesti, preluate apoi de istoriografie si literatura si care s-au tot povestit la vatra traditiilor noastre regale: defilarea carului sapunarilor din Bucuresti, cu o statuie a lui Carol I din sapun si glicerina, care s-a topit de caldura; imensa coroana de flori oferita reginei de florarii Capitalei, carul tras de 24 de boi reprezentând noua matca a Dâmbovitei, si care era gata sa se prabuseasca, lovindu-se de un balcon; un delegat care s-a asezat în genunchi în fata regelui si nu mai voia sa se ridice, un altul care tinea mortis sa-l sarute pe micutul Carol, fratele principelui Ferdinand, si care cu mare greutate a putut fi convins sa se linisteasca sau vorbele lui C.A. Rosetti, presedintele Camerei Deputatilor, adresate reginei Elisabeta, rapit de frumusetea ei si a toaletei sale splendide: "Doamna, natiunea, privindu-te, frumoasa se vede" (Rosetti, se spunea în Bucuresti, era îndragostit de regina si nu pierdea nici un prilej sa-i adreseze amabilitati; acum gasise o noua ocazie de a-i spune indirect simtamintele sale).

Sub Carol I, 10 mai a fost o sarbatoare, amplificata an de an. Sub ceilalti regi a ramas tot sarbatoare, dar n-a mai avut aceeasi stralucire. Intre timp, istoria nationala a iesit din granitele Vechiului Regat si a început sa se încarce de alte simboluri si de alte date: 15 octombrie 1922 încoronarea lui Ferdinand la Alba Iulia, 8 iunie 1930 revenirea lui Carol II în tara si anularea legilor adoptate la 4 ianuarie 1926, care instituiau înlaturarea lui. 10 mai a ramas totusi ziua nationala. Dar n-a mai avut nici trairea exterioara de mai înainte si cu atât mai putin pe cea interioara. Uneori era subiect de ironii chiar în familia regala, ca în 1936, când regina sârbilor, Marioara, fiica lui Ferdinand, lua peste picior, într-o discutie telefonica cu regina Maria, mama ei, preocuparile de sarbatorire a lui 10 mai.

O reîntoarcere la semnificatia simbolica a lui 10 mai s-a încercat dupa al doilea razboi mondial, când monarhia în România începea sa fie pusa în pericol. Ca un fel de scut de aparare a unei institutii, dar de fapt a unei istorii nationale glorioase, a independentei amenintate de trupele de ocupatie sovietice, 10 mai se reîncarca de simbol în fata primejdiei.

A fost înlaturata monarhia, în 1947, a cazut si 10 mai din calendarul zilelor de sarbatoare ale românilor. Noul regim, comunist, îsi cauta si îsi fabrica alte legitimari. Gaseste 23 august, data care este smulsa din contextul real istoric si propulsata în deschizatoare de zari comuniste. An de an semnificatia acestei zile a fost tot mai încarcata si mai rostuita, ca sa legitimeze un prezent ce, neputându-se propulsa în viitor, cauta s-o faca în trecut. In paralel s-a cautat dezbracarea zilei de 10 mai de orice alta semnificatie decât aceea de venire în tara a unei monarhii straine. 9 mai, ziua independentei, a fost acum, alaturata altui 9 mai, de data aceasta 1945, când Germania lui Hitler capitulase. Ramânea ideea dublei semnificatii, dar a fost întoarsa cu fata catre nevoia de alte legi
I Love Andrea Jugrestean but she don’t
timari.

"Istoria e mereu contemporana ", spunea cunoscutul filosof italian Benedetto Croce. A cazut comunismul, a cazut si 23 august. Post-revolutia nu a mai adus ca simbol 10 mai (teama de conotatii cu monarhia a fost evidenta). A adus o alta data, 1 decembrie. Simbolul unitatii de neam si destin istoric unitar. Toti au acceptat. E un reper fundamental. Dar într-o lume care se revendica mai putin din simboluri. E si un alt început, dar într-o istorie încarcata de

începuturi, în care, mereu si mereu, lucrurile se iau de la capat. Relativismul nu este al istoricului, ci al vietii istorice a popoarelor.

(1). In ziua de 10 mai 1877, Parlamentul a votat legea pentru desfiintarea tributului catre Poarta n.r.